

**Otázka:** Motivace a schopnosti

**Předmět:** Základy společenských věd

**Přidal(a):** Filip Čihák

**Motiv**-To, co uvádí organismus do pohybu (motus = latinsky pohyb) a zároveň rozhoduje o směru a síle jeho aktivity

**Motivace** = stav, který aktivizuje chování a dává mu směr

**Pud** - Vnitřní příčinný faktor, který je komplexem instinktů a který zahrnuje příslušné emoce, je zčásti vědomý Projevuje se touhou dosáhnout určitého cíle Vyvíjejí se také pod vlivem učení → u každého různá podoba Pud sebezáchovy, obživný pud, sdružovací pud, mocenský pud, pud agrese, pud stěhovací, sexuální pud Libost nebo nepříjemný pocit Potřeba sebeprosazení, bezpečí, společnosti, potřeba pečovat o druhé

**Instinkt** = vrozený motiv (vnitřní příčinný faktor X potřeba potravy) = vzorec zcela určitých akcí - nejčastěji podobný nepodmíněnému reflexu (nedostatek živin v krvi, nadbytek látek v těle, který je potřeba se zbavit apod., vyplavení adrenalinu v těle) Vyvíjejí se pouze zráním  
Příklad - včely, mravenci, dítě a kojeneček

**Primární fyziologické motivy** Jejich uspokojení je nezbytné pro zachování života jedince.

Jsou zajišťovány instinktivními mechanismy. Jsou fylogeneticky původnější než ostatní potřeby, tj, vyskytují se i u nižších živočichů. Jsou ontogeneticky nejpůvodnější: uplatňují se od počátku samostatné existence organismu. Jídlo, nápoj, oděv, sexuální partner

**Primární psychologické potřeby** Biologicky zakotveny v instinktové výbavě, formovány učením Potřeba poznání, hry, zábavy, smyslové příjemnosti, sociálního kontaktu, autonomie, pečovat o druhé, ovládat někoho, vyniknout, poddávat se, být v opozici, něhy, erotické vzájemnosti

**Primární psychologické motivy** - Celá řada motivů, které existují vedle fyziologických potřeb Některé z nich lze považovat za deriváty fyz. potřeb (sexuální pud - erotika) Napomáhají uspokojení fyz. potřeb Potřeba sdružovat se, potřeba lásky, potřeba autonomie, potřeba ochrany a pomoci, potřeba uznání, potřeba agrese, potřeba pečovat o druhé, potřeba ovládat, potřeba předvádět se, potřeba hry, potřeba soukromí, potřeba superiority, potřeba chápat, potřeba smíchu apod.

**Maslowova hierarchie potřeb**- Uspokojování nižších potřeb je předpokladem toho, aby nastoupily potřeby vyšší. Pokud nejsou naplněny fyziologické potřeby, mají naprostou prioritu. Je-li naše bezpečí ohroženo bezprostředně a silně, je potřeba bezpečí silnější než potřeba potravy (strach je silnější než hlad)

**Sekundární motivy** Vedou k dosažení a využití předmětů, jež potřebujeme Odvozeny z primárních motivů nebo slouží k jejich naplnění Např. potřeba peněz Co může vést k uspokojení potřeby prestiže a sebeúcty, k uspokojení potřeby poznávat? Postoje, zájmy, hodnoty

**Seberealizace podle Maslowa**- Vrcholný zážitek je charakterizován štěstím a naplněním, jedná se o dočasný, spontánní, na sebe nezaměřený stav dosažení cíle. Vrcholné zážitky mohou mít různou intenzitu a mohou se vyskytnout v různých souvislostech: tvořivá činnost, uvědomění si přírody, intimní vztah s druhými lidmi, lidé, kteří účinněji vnímají realitu a jsou schopni tolerovat nejistotu; akceptují sebe a druhé lidi takové, jací jsou; spontánní myšlení a chování; zaměření spíše na problém než na sebe; mají smysl pro humor; vysoce tvořiví

### **Schopnosti osobnosti**

Schopnosti se dají považovat za jakýsi **osobní strop**, tj. úroveň, které ještě můžeme

dosáhnout, budeme-li mít optimální podmínky a budeme-li mít opravdový zájem a vytrvalost ke zdokonalování. Schopnosti jsou tedy **potencialita**, možnost, učenlivost pro tu či onu činnost. Schopnosti představují **nástroje**, výzbroj. Nástroje užíváme k tomu, abychom dosáhli svých cílů, abychom dosáhli seberealizace

**NADÁNÍ** : souhrn schopností jednoho druhu, který umožňuje pozoruhodné výkony

**TALENT** : zvláště vysoce rozvinutý souhrn schopností, který umožňuje člověku dosáhnout vynikajících výkonů ve svém oboru

- Nejčastěji se testuje inteligence. Ta se kvantifikuje pomocí skóru, kterému se říká inteligenční kvocient (IQ). Při odvození IQ se vycházelo z předem určené věkové normy. Mám-li takovou normu pro každý věk, mohu o každém dítěti, které vyšetřím říct, kterou věkovou normu splňuje, tj. jaký je jeho mentální věk.

**IQ = MV/FV x 100**

MV = mentální věk, tedy mentální úroveň, které jedinec v testu dosáhl. Pokud např. 13 leté dítě řeší úlohy jako 12 leté, jeho mentální věk je 12. FV = fyzický věk. IQ takového jedince budeme tedy počítat:  $12/13 \times 100 = 92$ . Takový jedinec by dosáhl průměrného IQ (viz tabulka níže). S tímto měřením přišli psychologové Binet a Stern.

**Intelligence** je vyjádřitelná pojmy chápavost, důvtipnost či schopnost číst mezi řádky. Měření inteligence je fenoménem, který se objevuje již v 19. století. Původní metody měření velikosti mozku byly ve 20. století nahrazeny důmyslnějšími testy pro měření mentálních schopností. První způsoby měření inteligence vycházely z předpokladu, že intelektuální schopnost souvisí s velikostí mozku. Proto byla inteligence lidí měřena podle rozměrů jejich lebek (kranioimetrie). F. Galton se snažil měřit inteligenci měřením lidských rozměrů tj. změřit ostrost zraku a sluchu, vizuální pozorování (znakem inteligence byly považovány citlivé smysly), dýchání, dobu reakce, sílu tahu a stisku, sílu úderu, rozpětí paží, výšku, váhu a rozměry hlavy. Výsledkem měření byl percentil, který charakterizoval, do jaké části obyvatelstva proband patří. Měření inteligence pomocí testů poprvé použil francouzský psycholog A. Binet při vyšetřování duševně zaostalých dětí. Vypracoval soubor různě obtížných úloh zaměřených na měření schopnosti úsudku, porozumění a logického myšlení. Test nechal vyřešit určitému vzorku lidí a výsledky statisticky zpracoval. Vznikla tak stupnice, pomocí

kteřé měřil tzv. mentální věk. Úroveň intelektu pak charakterizoval rozdílem fyzického a mentálního věku. V současné době většina testů vychází z Wechslerova testu nebo z Ravenova testu. Ravenův test vychází z předpokladu, že dokáže-li někdo řešit určitý okruh problémů, dokáže také zároveň řešit i problémy jiného typu.

**Oblasti inteligence**-analytická, tvořivá, praktická

### **Paměť**

**Dlouhodobá paměť**- Informaci si vybavíme i poté, co jsme ji pustili z mysli a zabývali se něčím jiným

Vytvořit silnou paměťovou stopu a nalézt ji

Deklarativní paměť: knihovna osobních událostí a neosobních faktů

Procedurální paměť: dovednosti; řízení auta, valčík – mnohdy nedokáží popsat slovy, co dělám

**Krátkodobá paměť** Paměť pracovní, operační

Vteřiny

O delší zapamatování se ani nesnažíme nebo nemáme možnost si informaci zapamatovat

Mžikové smyslové zásobníky paměti (kontinuita našeho vnímání)

**Stádia paměťového procesu:**

1) uložení (vstípení, kódování)

2) podržení (zapomínání)

3) vybavení

1) **Stadium ukládání do paměti:**

**Spontánně** – události, které pro nás mají zvláštní osobní význam

Ukládání do dlouhodobé paměti začíná současně s krátkodobou pamětí

Silná paměťová stopa se v dlouhodobé paměti vytvoří jen tehdy, pokud není přeplněná krátkodobá paměť

**Akusticky:** To, co si máme zapamatovat, si v duchu vyslovujeme.

**Sémantická forma:** Nejefektivnější forma ukládání. Podstatná je motivace – přání a úsilí zapamatovat si materiál. Lépe si pamatujeme to, co souhlasí s našimi postoji a názory. Víme

podstatu informace

**2) Stadium podržení v paměti:** Ihned začíná proces zapomínání (Ebbinghaus)

Čím smysluplnější je materiál, který se učíme, tím je zapomínání pomalejší. Nejrychleji a nejvíce zapomínáme hned po vštípení (v rozsahu hodin) Opakování = upevňování paměťové stopy

**3) Stadium vybavování:** Při studiu: mechanické vkládání do paměti (např. opakované čtení) vs. snaha o vybavování

**Metody ke zlepšení paměti:**

**Organizace**

a) Vytváření představ napomáhá zapamatování – pomáhají nám vytvořit spojení nebo vodítka mezi materiálem k zapamatování .

**Metoda loci** (hlavně k seřazení vzájemně nesouvisejících slov)

**Metoda klíčových slov.**

b) Význam materiálu (vyplývající z věci samotné – z materiálu, který si chci zapamatovat nebo můj vlastní význam, který materiálu dodám – např. říkanka, kterou si vytvořím ze jmen literátů a jejich děl)